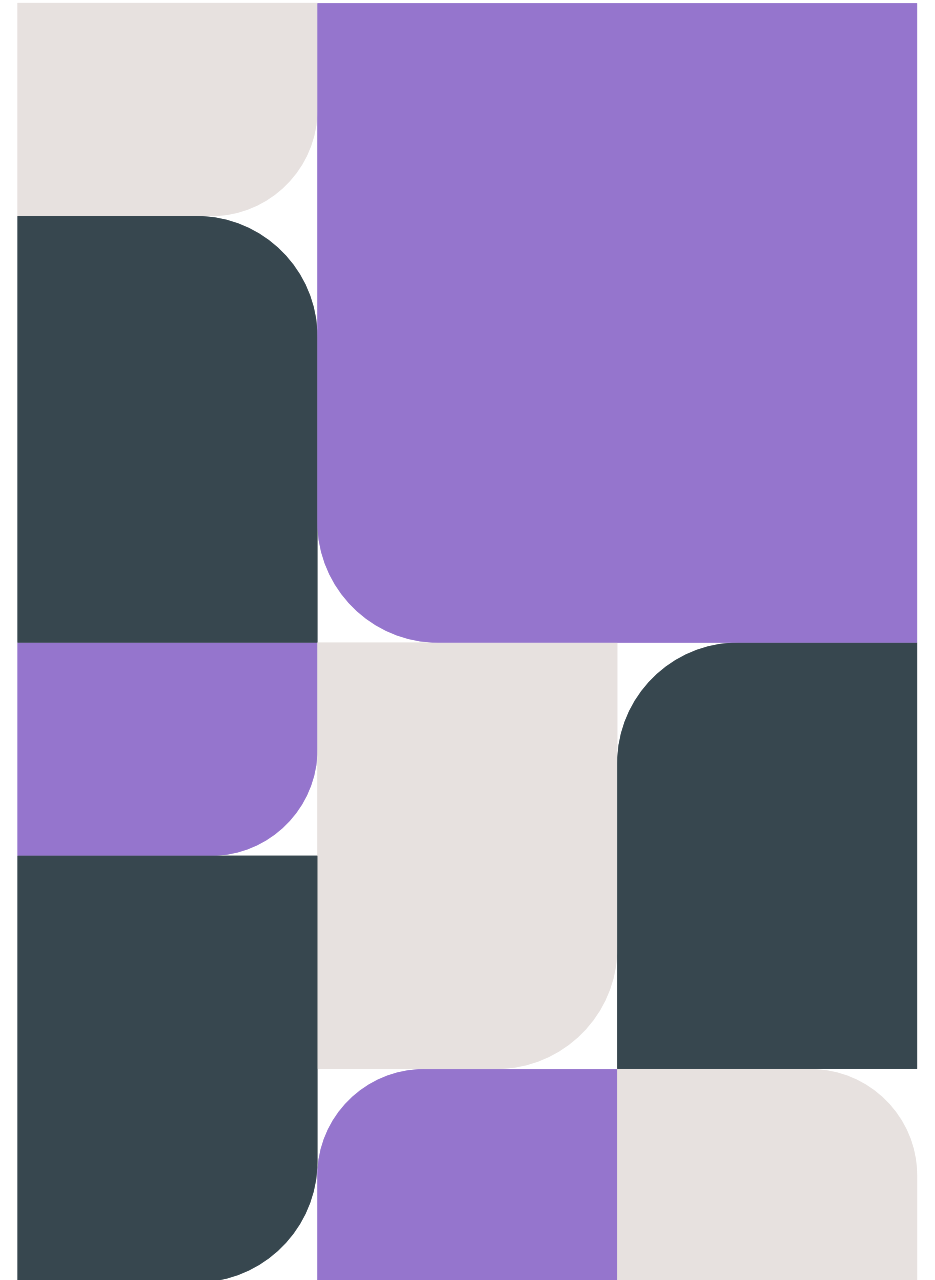

Revisionens uppdrag

Krister Stensson ordförande
revisorskollegiet

Vivi-Ann Nilsson, vice ordförande,
revisorskollegiet

2024-03-08

Detta är revisionen:

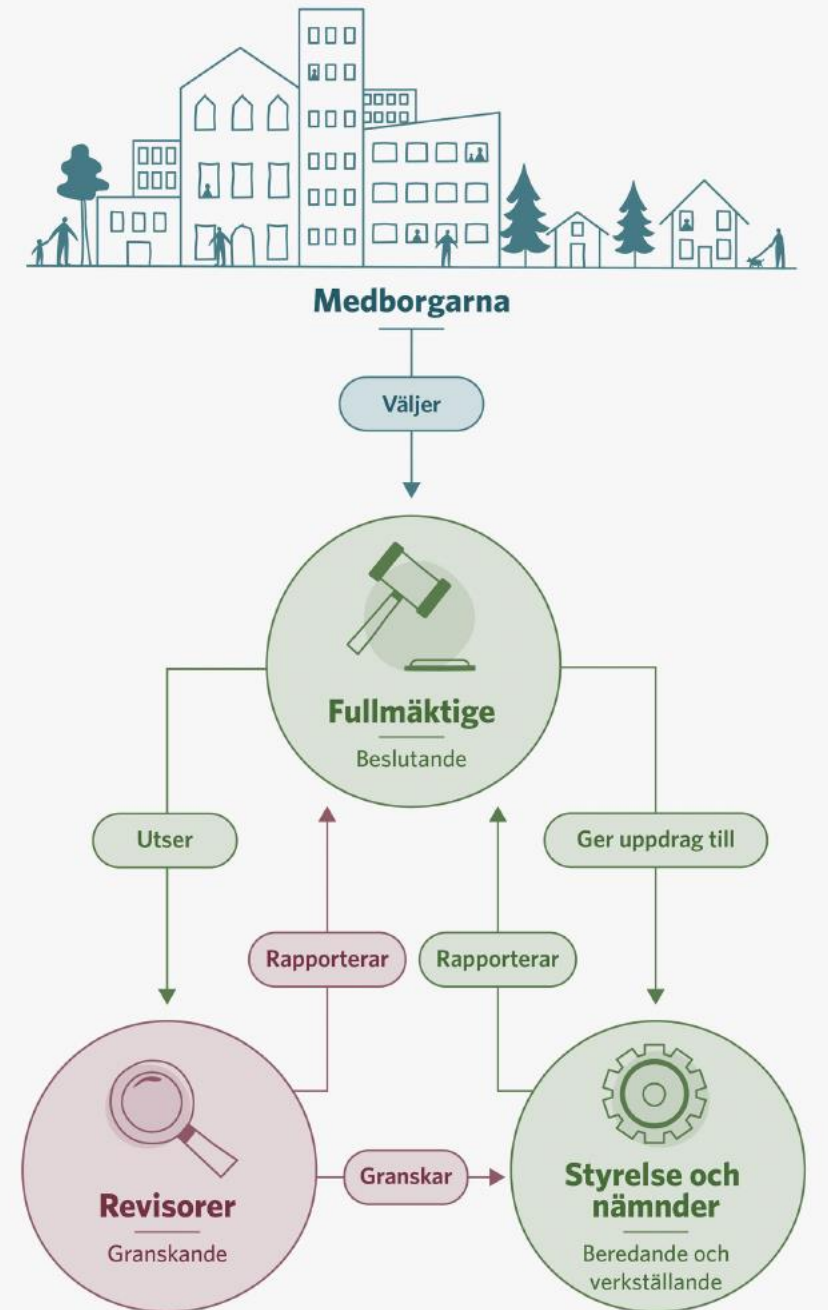
Revisionen består av

- revisorskollegiet
(11 förtroendevalda revisorer)
- sakkunniga biträden
(yrkesrevisorer på revisions-
enheten och revisionsbyråer)

1. Krister Stensson, ordförande
2. Vivi-Ann Nilsson, vice ordförande
3. Sven Liljegren
4. Björn Brogren
5. Carina Gustavsson
6. Per Waborg
7. Marie Engström Rosengren
8. Anne-Lie Sundling
9. Elving Andersson
10. Gun Alexandersson Malm
11. Bo-Lennart Bäcklund

Det kommunala ansvarssystemet

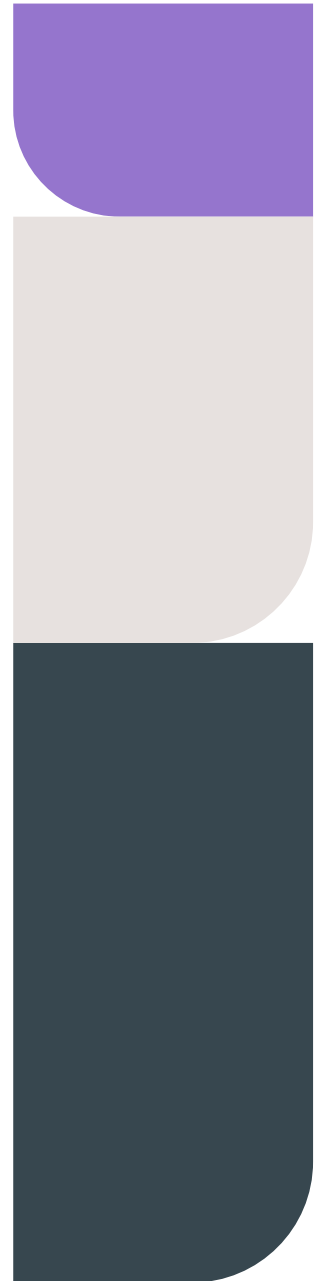
”En väl fungerande revision och ett tydligt ansvarsutkrävande är viktiga delar i den kommunala självstyrelsen, i den lokala demokratin. De bidrar till att skapa legitimitet och förtroende för den kommunala sektorn.”

Revisionens oberoende

- Oberoendet är centralt för trovärdighet och legitimitet.
- Oberoende innebär att stå fri gentemot den som ska granskas och den som är uppdragsgivare samt att självständigt och objektivt granska och pröva.
- Ett absolut oberoende finns inte, men oberoendet måste uppfattas vara tillräckligt.

”Partikontakter upprätthålls med ett förhållningssätt som inte riskerar revisorernas oberoende.” (God revisionsred 2022)

Kommunallagen, kapitel 12, paragraf 1

”Revisorerna prövar om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen som görs inom nämnderna är tillräcklig.”

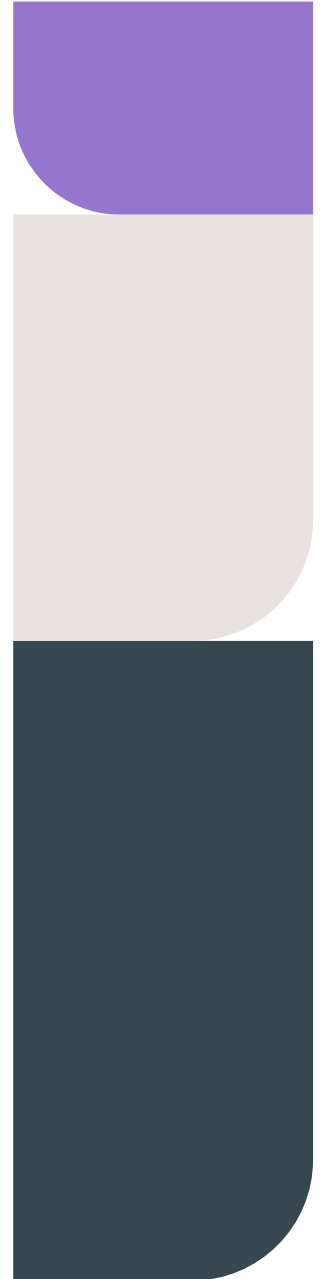
Kommunallagen, kapitel 12, paragraf 1 och 3

”Revisorerna granskar årligen i den omfattning som följer av god revisionssed all verksamhet som bedrivs inom nämndernas eller fullmäktigeberedningarnas verksamhetsområden. De granskar på samma sätt, genom de revisorer eller lekmannarevisorer som utsetts i juridiska personer enligt 10 kap. 2–6 §§, även verksamheten i de juridiska personerna.”

”Revisorernas granskning omfattar inte ärenden som avser myndighetsutövning mot någon enskild, med vissa undantag.”

Kommunallagen, kapitel 6, paragraf 6

”Nämnderna ska var och en inom sitt område se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt samt de bestämmelser i lag eller annan författning som gäller för verksamheten.

De ska också se till att den interna kontrollen är tillräcklig och att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt.

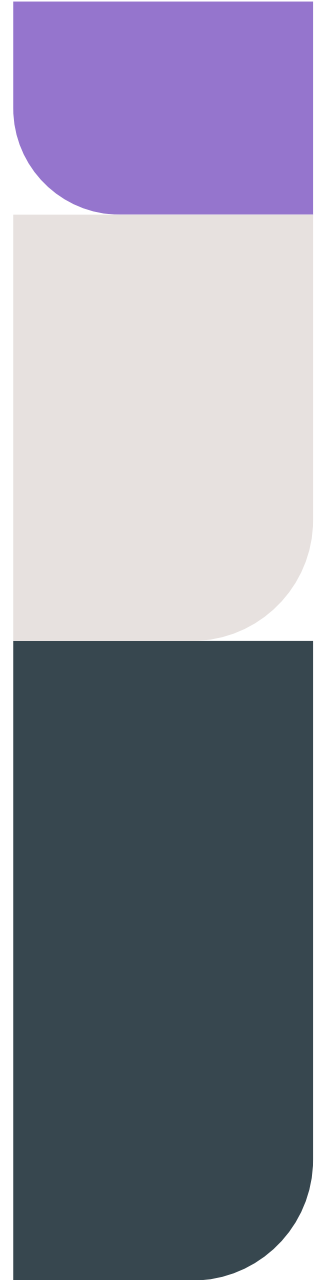
Detsamma gäller när skötseln av en kommunal angelägenhet med stöd av 10 kap. 1 § har lämnats över till någon annan.”

Uppdragets olika delar

Kommunallagen, kapitel 12, paragraf 1

”Revisorerna prövar om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen som görs inom nämnderna är tillräcklig.”

Ändamålsenligt och tillfredsställande sätt

Att verksamheten lever upp till fullmäktiges mål, beslut och riktlinjer samt gällande lagstiftning och andra föreskrifter som gäller för verksamheten.

Att verksamheten klarar att genomföra sitt uppdrag med tillgängliga resurser.

Att nämnder och styrelser har en styrning och upp-följning mot mål och beslut.

Revisionens granskning tar sikte på såväl genom-förandet som resultat av verksamheten. Fokus på uppdrag och mål.

Rättvisande räkenskaper

Att planering, redovisning och uppföljning fullgörs så att den kan ligga till grund för styrning och ledning av den verksamhet som bedrivs

Att de finansiella rapporterna (delårsrapport och års-redovisning) är upprättade i enlighet med lagar och god redovisningssed..

Att den externa redovisningen ger en rättvisande bild av resultat och ställning.

Granskningen tar sikte på att ekonomisk redovisning sker utifrån de krav som lagstiftning och styrdokument ställer.

Tillräcklig intern kontroll

Att den interna kontrollen är aktiv och ändamålsenlig och att den förebygger, upptäcker och åtgärdar fel och brister.

Att arbetet med den interna kontrollen är strukturerat och integrerat i organisation, system och det löpande arbetet.

Revisionens granskning tar sikte på hur den interna kontrollen är uppbyggd och hur den fungerar i praktiken. Granskningen sker ur ett system-, redovisnings- och verksamhetsperspektiv.

Revisionens arbetsätt

God revisionsssed i kommunal verksamhet (2022)

God revisionsssed utgår från den kommunala sektorns förutsättningar:

- offentlig insyn
- förtroendevalda revisorer
- det demokratiska uppdraget.

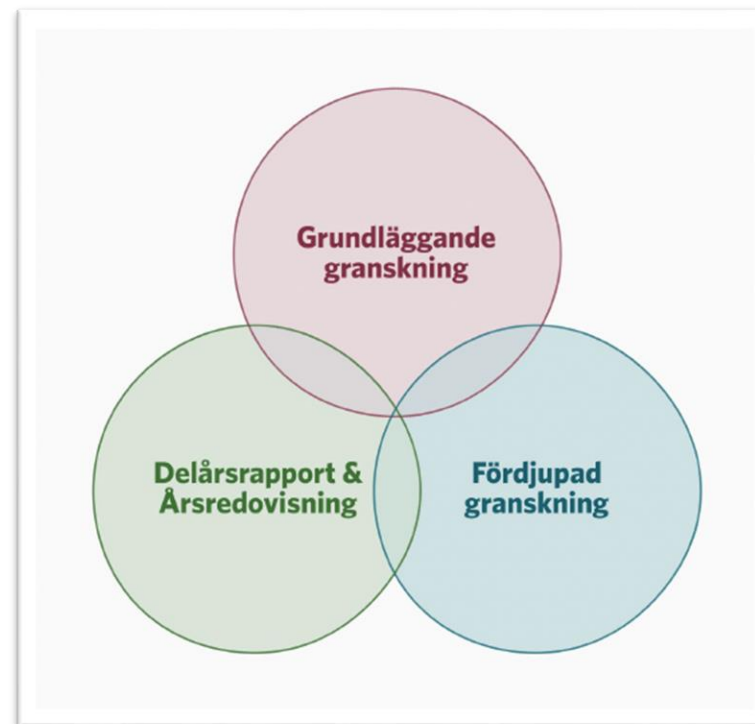
Så här granskar vi:

Grundläggande granskning:

- riskanalys
- granskningsplan
- granskar all verksamhet relativt övergripande.

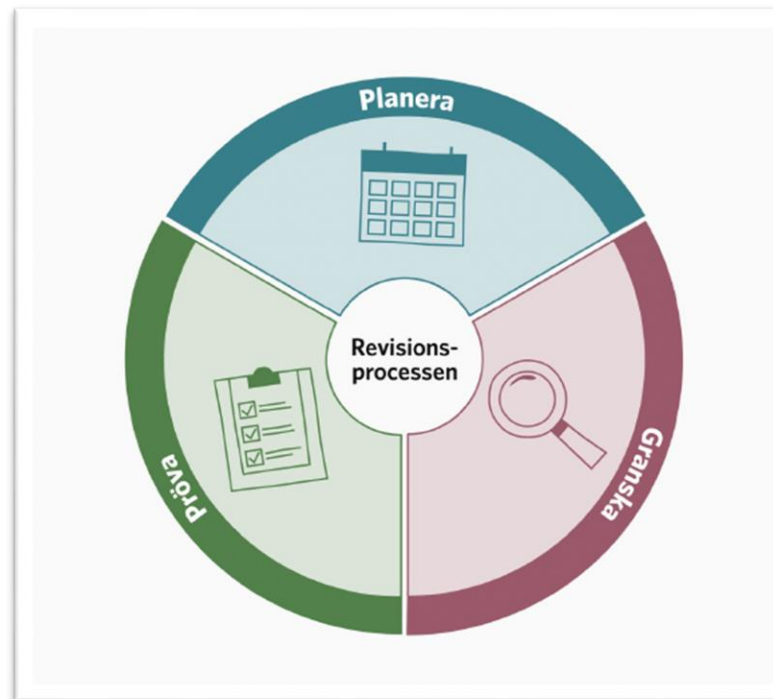
Fördjupad granskning:

- riskanalys
- prioriterade granskningar inom olika områden
- dialog sker med nämnder och styrelser om resultatet
- rekommendationer lämnas som följs upp.

Våra dialogmöten

- Möten mellan revisionen och nämnders/styrelsers presidier.
- Revisorerna följer upp revisionsrapporten och yttranden från föregående år.
- Revisorerna går igenom årets granskningsplan.
- Nämnd-/styrelsepresidiet svarar på frågor om verksamhetens utveckling och för en dialog med revisorerna kring årets uppdrag och resultat i delårsrapporter etc.
- Viktiga händelser under året och risker lyfts särskilt.

Sakkunnigt stöd

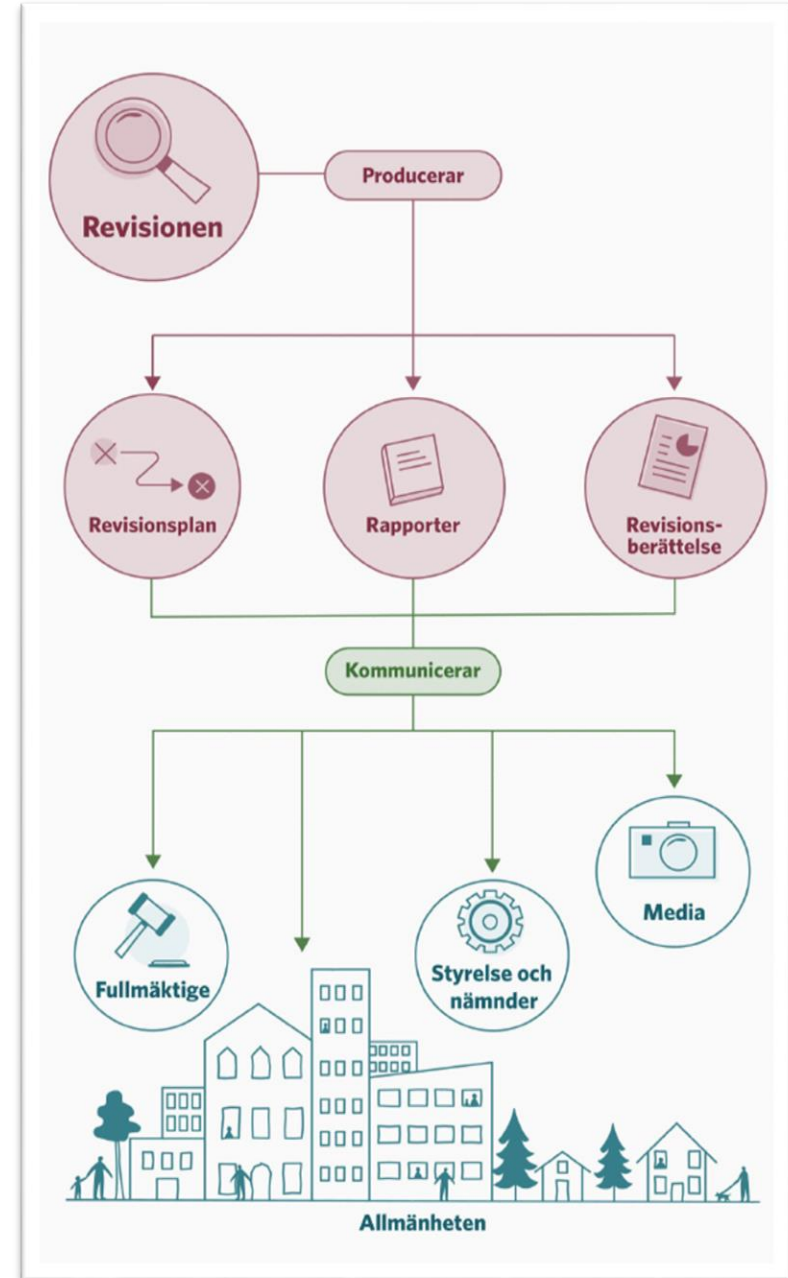
- Revisionsenheten består av 19 medarbetare.
- Revisionsenheten bereder ärenden till revisorskollegiet.
- Genomför löpande granskning av nämnder och styrelser.
- Genomför fördjupade granskningar (i några fall så anlitas revisionsbyråer för fördjupade granskningar).
- Räkningsrevision utförs med hjälp av revisionsbyråer.

Revisionens kommunikation

”En grundläggande princip i revisionsprocessen är öppenhet och kommunikation. En revision som arbetar aktivt med sin kommunikation blir synlig. Synligheten bidrar till att revisionens iakttagelser och bedömningar hamnar i fokus.”

(God revisionsred 2022)

Hur sker ansvarsprövningen?

Nio grunder för ansvarsprövning

Bristande måluppfyllelse
– verksamhetsmål.

Bristande måluppfyllelse
– finansiella mål.

Ohörsamhet/obstruktion.

Icke lagenlig verksamhet,
brottslig gärning.

Brister i styrning och
intern kontroll av
verksamhet.

Brister i styrning och
intern kontroll av
ekonomi.

Otillräcklig beredning av
ärenden.

Obehörigt
beslutsfattande.

Ej rättvisande
redovisning.

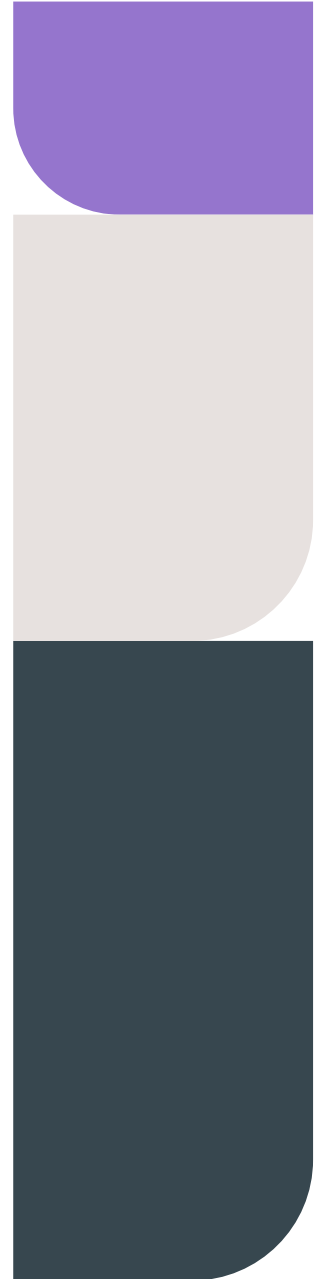
Slutrevision och fullmäktiges ansvarsprövning

Överlämning till fullmäktiges presidium för beredning till fullmäktige sker på ett slutrevisionsmöte cirka tre veckor innan fullmäktiges ansvarsprövning i april.

Fullmäktige ska inhämta förklaring från berörd styrelse, nämnd eller enskild förtroendevald om revisorerna riktat anmärkning eller avstyrkt ansvarsfrihet.

Vid revisionskritik

- Om revisorerna riktar kritik – viktigt att kommunicera detta med berörd styrelse eller nämnd.
- Två formella instrument för kritik:
 - rikta anmärkning
 - avstyrka ansvarsfrihet.
- Revisorskollegiet tillämpar även erinran som en förstärkt rekommendation.
- Revisorerna ska ange sina grunder för att rikta anmärkning eller avstyrka ansvarsfrihet.
- Kommunicera med regionfullmäktiges presidium.

Revisionsberättelser, revisionsrapporter m.m.

- Revisionsberättelse för samtliga nämnder och styrelser samt granskningsrapport för bolagen:
 - eventuella anmärkningar och grunder för dessa.
 - uttalande om ansvarsfrihet tillstyrks eller avstyrks.
- Samlad årsredovisning för regionen som även innehåller
 - uttalande om de sammanställda räkenskaperna.
 - uttalande om revisorerna tillstyrker eller avstyrker att årsredovisningen godkänns.
- Årlig revisionsrapport för varje nämnd och styrelse.
- Sammanfattning av årets granskning i en årsredogörelse.

Regionfullmäktiges ansvarsprövning

Fullmäktige kan

- rikta egen anmärkning utan att revisorerna har gjort det.
- återkalla uppdrag om ansvarsfrihet vägrats.
- väcka skadeståndstalan om ansvarsfrihet vägrats.

Revisorernas granskning, prövning och uttalande utgör underlag för fullmäktiges beslut att bevilja eller icke bevilja ansvarsfrihet. Fullmäktige har en exklusiv rätt att besluta och deras ställningstagande kan bli ett annat än revisorernas.

Regionfullmäktiges ansvarsprövning

- Revisorerna deltar i regionfullmäktiges behandling av revisionsberättelserna och har rätt att yttra sig. Revisorerna gör en föredragning om sin granskning och sitt resultat.
- Även sakkunniga har rätt att yttra sig när revisionsberättelsen behandlas.

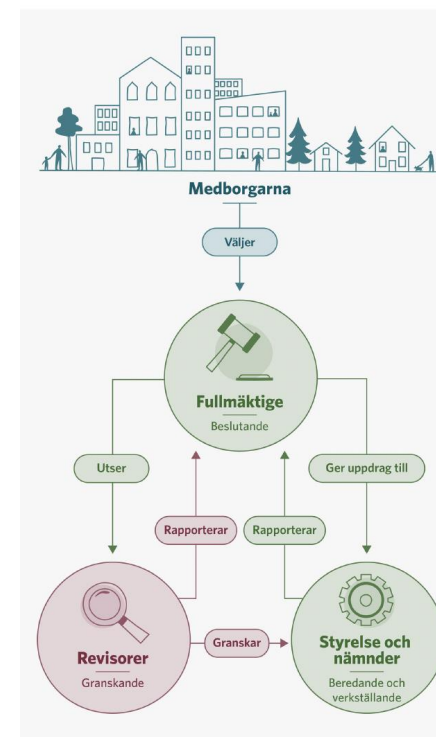
Revisorernas granskning, prövning och uttalande utgör underlag för fullmäktiges beslut att bevilja eller icke bevilja ansvarsfrihet. Fullmäktige har en exklusiv rätt att besluta och deras ställningstagande kan bli ett annat än revisorernas.

Nämndsledamöter revisionsansvar

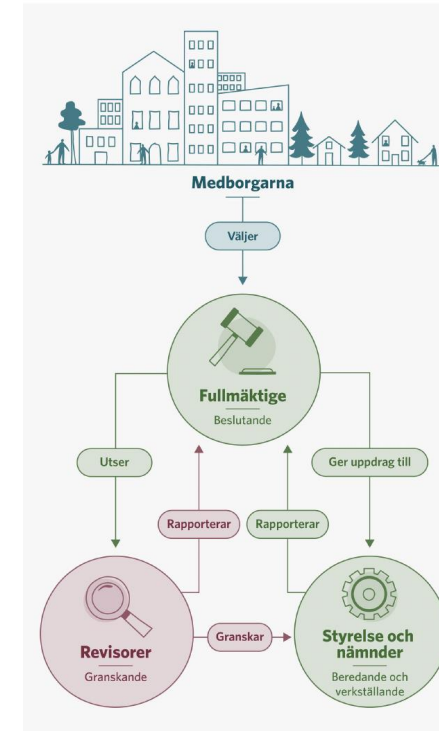
Revisionsansvar

- Revisionsansvar innebär att nämnden prövas utifrån sitt lagstadgade uppdrag och generella ansvar. Prövningen sker årligen. Fullmäktige beslutar om ansvarsfrihet ska beviljas eller vägras.
- Normal praxis i fall där ledamöter inte beviljats ansvarsfrihet är att dessa lämnar sitt uppdrag. Fullmäktige har också en möjlighet att besluta att ledamöter som inte beviljats ansvarsfrihet ska skiljas från sitt uppdrag.
- Revisionen grundas på en samlad bedömning av nämndens beslut under det aktuella verksamhetsåret.

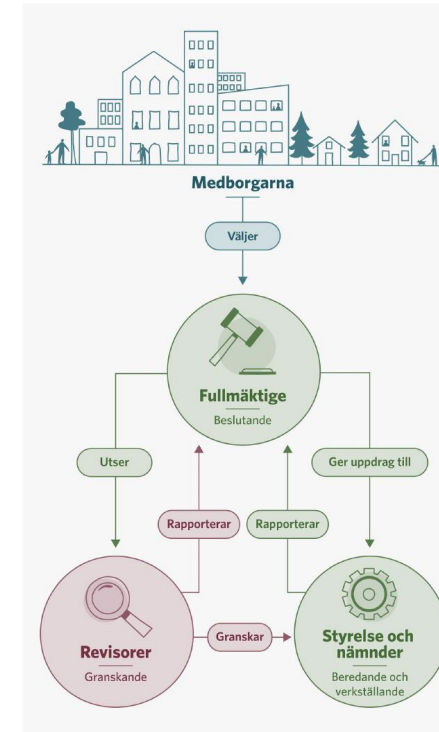
Revisionsansvar

- Huvudregeln är ett kollektivt revisionsansvar för nämnden i dess helhet. Individuellt revisionsansvar hör till undantagen. Detta har samband med att det enligt kommunallagen är nämnden snarare än de enskilda ledamöterna som ansvarar inför fullmäktige för verkställandet av beslut och de prioriteringar som beslutats i fullmäktige.
- Individuellt ansvarsutkrävande är främst aktuellt när en enskild ledamot agerat självsvåldigt och i strid med lagstiftningen, nämndens beslut eller andra riktlinjer. I sådana fall kan kritik riktas mot en enskild ledamot.

Revisionsansvar

- Individuell ansvarsprövning kan även aktualiseras när det gäller nämndens ordförande, vilket har samband med de särskilda befogenheter och skyldigheter som följer av uppdraget som ordförande.
- Vid sidan av fall där kritik riktas mot enskilda ledamöter kan det undantagsvis även bli aktuellt att undanta enskilda ledamöter när kritik riktas mot nämnden i övrigt.

Ansvar som ledamot för nämnd

Nämndens verksamhetsansvar

Nämndens uppdrag är att förvalta och genomföra verksamhet enligt fullmäktiges mål och beslut, till givna förutsättningar. Vad det innebär framgår av kommunallagen (KL), nämnden ska;

- genomföra det uppdrag fullmäktige definierat för nämnden eller genom särskilda beslut riktat till nämnden
- se till att verksamhet bedrivs enligt mål, beslut och föreskrifter från fullmäktige samt enligt lagar och förordningar
- fatta beslut inom ramen för sitt uppdrag och besluta i de ärenden fullmäktige delegerat till nämnden

Nämndens verksamhetsansvar

- se till att det finns en tillräcklig intern kontroll och att verksamheten i övrigt bedrivs på ett tillfredsställande sätt
- redovisa/återrapportera uppdrag till fullmäktige
- bereda ärenden till fullmäktige
- verka för samråd med de som nyttjar nämndens tjänster

Kollektivt och enskilt ansvar

Ansvaret i nämnden är i grunden gemensamt (kollektivt), ledamöterna ansvarar tillsammans för verksamheten. Om nämndens verksamhet inte fungerar är det i allmänhet hela nämnden som är ansvarig eftersom situationen ofta är resultatet av en kedja med beslut eller icke-beslut från nämnden.

Som ledamot har du också ett enskilt ansvar – att delta i arbetet, följa mål, beslut och föreskrifter och att inte agera utanför uppdragets förutsättningar och ramar. Du har också att beakta eventuella jävssituationer.

Hur nämnden har tagit sitt ansvar prövas årligen av fullmäktige. Ansvar som prövas kan sägas vara ett blandat politiskt, ekonomisk och juridiskt ansvar. Även ditt ansvar som enskild ledamot kan prövas till exempel om du har agerat självsvåldigt på ett sätt som skadat regionen.

Kollektivt och enskilt ansvar

- Om fullmäktige inte beviljar ansvarsfrihet kan fullmäktige entlediga en hel nämnd eller enskilda ledamöter och även rikta skadeståndsanspråk vid ekonomisk skada. Ett eventuellt skadeståndsansvar prövas i domstol. Det har aldrig hänt i praktiken

Du ska vara aktiv!

Aktivitetskravet innebär att du ska sätta dig in i uppdraget, i verksamheten och förutsättningarna och i de ärenden som nämnden hanterar.

Du ska delta i nämndens arbete, förbereda dig och delta i beslutsfattandet. Om du tycker att det inte finns tillräckliga underlag för att ta ställning och fatta beslut ska du kräva bättre beredning, yrka på återremiss och begära ett extra sammanträde.

Du har också rätt att väcka ett nytt ärende i nämnden. Du kan ställa krav på information och återrapportering från verksamheten och hur du vill att den ska presenteras.

Du ska vara aktiv!

Du kan lägga fram egna förslag och du kan reservera dig mot beslut som du inte ställer dig bakom. Du kan också reservera dig till förmån för ett eget förslag som inte blivit nämndens beslut.

I viss utsträckning kan du avstå från att delta i beslut. Men om du systematiskt avstår från att delta i beslutsfattande kan det ifrågasättas om du tar ditt ansvar, enligt det grundläggande aktivitetskravet. Från demokratisk synpunkt är det viktigt att ledamöter deltar i nämndens arbete och beslutsfattande

Ordförande i nämnden

- Ordförande i nämnden har särskilda krav på sig före, under och efter sammanträden
 - att kalla till möten, genomföra möten och upprätta protokoll.
- Men det är viktigt att understryka att ordföranden inte har ett större mandat att besluta eller agera i nämndens namn än enligt den eventuella delegation som nämnden beslutat om till ordföranden.

Ansvaret i praktiken

Arbetet i nämnden handlar i praktiken om att styra, följa upp och kontrollera samt vidta åtgärder. Så här kan detta beskrivas i mera konkreta termer:

Nämnden utgår i sitt arbete från fullmäktiges uppdrag, mål och beslut samt den lagstiftning och de föreskrifter som styr verksamheten.

Nämnden tolkar och konkretiserar dessa grundförutsättningar till egna mål, planer, uppdrag och aktiviteter inom nämndens verksamhetsområde.

Nämnden lägger fast budget (utifrån fullmäktiges budget), organisation, delegationsordning, eventuella riktlinjer och rutiner för att definiera förutsättningar, ansvarsfördelning, arbetssätt med mera

Det löpande ansvaret i praktiken

besluta om i vilken form en verksamhet ska bedrivas, till exempel ta initiativ till upphandling (om nämnden har ett sådant mandat) eller annan förändring

lägga fast kvalitetskrav som kan styra såväl egen som upphandlad verksamhet

ha kontakter med medborgare och brukare för att fånga åsikter och upplevelser, men även med ledningsansvariga utförare och branschorganisationer

analysera uppfattningar och resultat/effekter, besluta om eventuella åtgärder och förändringar, till exempel att inte förlänga avtal

Det löpande ansvaret i praktiken

bedöma risker och lägga fast inriktning på uppföljning och kontroll, intern kontrollplan (motsvarande)

ställa krav på rapportering av resultat och effekter – innehåll och form

utvärdera, analysera, omprioritera och revidera

rapportera särskilda uppdrag till fullmäktige och initiera ärenden till fullmäktige t.ex. om nämnden bedömer att man inte kan fullgöra sitt uppdrag eller hålla sin budget

Våra rapporter, årets revisionsplan med mera hittar du på www.vgregion.se/revision och skrifter om ansvar från Sveriges Kommuner och Regioner finns på www.skr.se.

Tack för oss!

VÄSTRA
GÖTALANDSREGIONEN